ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)
2 mei 1985 *

In zaak 109/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, in het aldaar aanhangig geding tussen

Klaus von Menges, te Mülheim,

en

Land Nordrhein-Westfalen,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 2, lid 2, sub a, van verordening (EEG) nr. 1078/77 van de Raad van 17 mei 1977 tot invoering van een stelsel van premies voor het niet in de handel brengen van melk en zuivelprodukten en voor de omschakeling van het melkveebestand (PB 1977, L 131, blz. 1),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: G. Bosco, kamerpresident, T. Koopmans en R. Joliet, rechters,

advocaat-generaal: P. VerLoren van Themaat
griffier: P. Heim

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— von Menges, verzoeker in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door M. Klein, advocaat te Essen, Bondsrepubliek Duitsland,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur B. Jansen als gemachtigde,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal, genomen ter terechtzitting van 31 januari 1985,

het navolgende

* Procestaal: Duits.

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij beschikking van 16 maart 1984, ten Hove ingekomen op 19 april daaropvolgende, heeft het Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 2, lid 2, sub a, van verordening nr. 1078/77 van de Raad van 17 mei 1977 tot invoering van een stelsel van premies voor het niet in de handel brengen van melk en zuivelprodukten en voor de omschakeling van het melkveebestand (PB 1977, L 131, blz. 1).

2 De vraag is gerezen in een voor deze rechterlijke instantie aanhangig geding tussen Klaus von Menges en het Land Nordrhein-Westfalen.

3 In 1980 ontving Von Menges, die een hem in eigendom toebehorend landbouwbedrijf te Bad Driburg in de Bondsrepubliek Duitsland zelf exploiteerde en er melkkoeien hield, op eigen verzoek een premie voor het niet in de handel brengen van melk en zuivelprodukten. Overeenkomstig artikel 2, lid 2, sub a, van verordening nr. 1078/77 verbond hij zich om gedurende een periode van vijf jaar geen melk of zuivelprodukten in de handel te brengen.

4 Nadat hij zijn bedrijf had verpacht aan een landbouwer die onder meer van plan was er melkschapen te houden, vroeg hij in 1981 bij de bevoegde autoriteiten na of het houden van melkschapen en de verkoop van schapemelk verenigbaar waren met de verplichtingen die hij bij het aanvragen van de premie voor het niet in de handel brengen had aangegaan en tot nakoming waarvan de pachter zich op zijn beurt had verbonden. Toen hierop ontkennend werd geantwoord, wendde von Menges zich tot de Duitse rechter ter verkrijging van een verklaring dat schapemelk en daaruit verkregen produkten zonder verlies van genoemde premie in de handel konden worden gebracht.

5 In dit verband heeft de nationale rechter het Hof de volgende prejudiciële vraag voorgelegd:

„Vallen onder het begrip ‚melk of zuivelprodukten' in artikel 2, lid 2, sub a, van verordening (EEG) nr. 1078/77 van de Raad van 17 mei 1977 tot invoering van een stelsel van premies voor het niet in de handel brengen van melk en zuivelprodukten en voor de omschakeling van het melkveebestand, ook schapemelk en produkten van schapemelk?"

6 Von Menges, het Land Nordrhein-Westfalen en de Commissie van de Europese Gemeenschappen hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

7 Volgens Von Menges moet de vraag ontkennend worden beantwoord. Hij betoogt dat, ook al wordt het begrip „melk" in het gemeenschapsrecht niet omschreven, de gelijkstelling van de termen „melk" en „koemelk" noodzakelijkerwijs voortvloeit uit de zeer nauwe band tussen de doelstellingen van de gemeenschappelijke marktordening voor melk en zuivelprodukten en van de gemeenschappelijke marktordening voor rundvlees. Voorts noemt hij talrijke bepalingen van de gemeenschapsregeling inzake melk, die volgens hem slechts zin hebben indien „melk" uitsluitend als koemelk wordt begrepen.

8 Volgens het Land Nordrhein-Westfalen vindt een ruimere uitlegging van het begrip „melk" steun in het gemeenschappelijk douanetarief, in basisverordening nr. 804/68 en in internationale regelingen als de basisvoorschriften van de FAO. In geen van deze regelingen komt een bepaling voor, die „schapemelk" uitdrukkelijk uitsluit van het begrip „melk".

9 De Commissie is daarentegen van oordeel dat het premiestelsel zijn doel — het verminderen van melkproduktie — niet kan bereiken, wanneer de koemelkproducenten de met gemeenschapsmiddelen bevorderde herstructurering kunnen aangrijpen om hun bedrijf op het houden van melkschapen om te schakelen. Zij wijst erop, dat schapemelk meestal wordt gebruikt voor de bereiding van kaas die in rechtstreekse concurrentie staat met kaas uit koemelk. Uit talrijke bepalingen van voornoemde verordening nr. 1078/77 en van verordening nr. 1391/78 van de Commissie van 23 juni 1978 houdende gewijzigde bepalingen ter uitvoering van

het stelsel van premies voor het niet in de handel brengen van melk en zuivelprodukten en voor de omschakeling van het melkveebestand (PB 1978, L 167, blz. 45) blijkt overigens, dat de term „melk" aldus moet worden uitgelegd dat ook schapemelk daaronder valt.

10 Om de vraag te kunnen beantwoorden dienen eerst de bepalingen van de verordeningen nrs. 1078/77 en 1391/78 te worden onderzocht, waarin sprake is van schapen.

11 Ingevolge artikel 3, lid 2, sub c, van verordening nr. 1078/77 is toekenning van de omschakelingspremie onder meer afhankelijk van de verbintenis van de producent om gedurende de omschakelingsperiode op zijn bedrijf een gemiddeld aantal veeeenheden of schapen aan te houden, dat ten minste gelijk is aan het aantal dat op de referentiedatum op hetzelfde bedrijf werd gehouden. Uit artikel 1, lid 1, van de verordening blijkt evenwel, dat de premie wordt toegekend „voor de omschakeling van het melkveebestand op de rundvleesproduktie", zodat een melkveebestand niet kan worden vervangen door een melkschapenbestand. Nu met de omschakelingspremie niet de vleesproduktie, maar gelijk in de considerans van verordening nr. 1078/77 uitdrukkelijk wordt gezegd, de vermindering van de melkoverschotten wordt nagestreefd, blijkt uit de omstandigheid dat de omschakeling op schapen enkel is toegestaan voor zover het gaat om vleesschapen, dat de produktie van schapemelk deze doelstelling in gevaar kan brengen. Waar echter de produktie en daarmee ook het in de handel brengen van schapemelk niet zijn toegestaan in het kader van de omschakelingspremie, kan zulks evenmin toelaatbaar zijn in het kader van de premie voor het niet in de handel brengen, waarmee kennelijk hetzelfde doel wordt nagestreefd.

12 Opgemerkt zij dat ingevolge artikel 4, lid 2, sub b, van verordening nr. 1391/78, in de aanvraag om toekenning van een omschakelingspremie of van een premie voor het niet in handel brengen onder meer moet worden vermeld „het op de datum van indiening van de aanvraag op het bedrijf gehouden totale aantal runderen en schapen". Dat het aantal schapen moet worden vermeld kan enkel hierin zijn verklaring vinden, dat de melk van deze dieren evenmin in de handel mag worden gebracht. Ware dit anders, dan zou de vermelding ervan immers even overbodig zijn als die van de andere dieren die de premie-aanvrager op zijn bedrijf kan houden, zonder dat de betrokken regeling daar op enigerlei wijze op van

toepassing is. Bovendien kan niet worden aangenomen, dat het aantal schapen enkel in het kader van de omschakelingspremie moet worden opgegeven: artikel 4, lid 2, sub b, cc, volgens hetwelk voor de omschakelingspremie „het aantal overige dieren, volgens de in artikel 2, lid 1, sub b, bedoelde onderverdeling" — waaronder ook schapen — moet worden vermeld, bevat veeleer een aanvullend vereiste naast artikel 4, lid 2, sub b, bedoeld om te kunnen controleren of degene die een omschakelingspremie ontvangt zich houdt aan de krachtens artikel 3, lid 2, sub c, van verordening nr. 1078/77 op hem rustende verplichting om „gedurende de omschakelingsperiode op zijn bedrijf een gemiddeld aantal vee-eenheden of schapen aan te houden, dat ten minste gelijk is aan het aantal dat op de referentiedatum op hetzelfde bedrijf werd gehouden."

13 Deze conclusies worden nog versterkt door een ander uitvloeisel van het premiestelsel.

14 Blijkens de eerste overweging van verordening nr. 1078/77 is het premiestelsel gericht op bestrijding van de „aanzienlijke en toenemende overschotten" waardoor de sector melk en zuivelprodukten wordt gekenmerkt. Om dit doel te bereiken voorziet de verordening blijkens de tweede overweging in toekenning van zogenoemde premies voor het niet in de handel brengen aan landbouwers die ervan afzien melk en zuivelprodukten in de handel te brengen, en van zogenoemde omschakelingspremies aan hen die hun melkveebestand op de rundvleesproduktie omschakelen.

15 Het doel, de melkoverschotten te verminderen of althans de toename ervan te verhinderen, vereist dat de aan de premie-ontvangers opgelegde verplichtingen aldus worden uitgelegd dat zij de verwezenlijking van dit doel zoveel mogelijk ten goede komen.

16 Mitsdien moet worden nagegaan, of daartoe de verbintenis van de premie-ontvanger om geen melk in de handel te brengen, zich ook moet uitstrekken tot schapemelk.

17 Koemelk wordt in belangrijke mate gebruikt voor de bereiding van kaassoorten die, althans voor een deel, in concurrentie staan met kaas uit schapemelk. Een toename van de produktie van schapekaas zou de verkoop van kaas uit koemelk doen afnemen en derhalve, doordat minder koemelk voor de kaasbereiding wordt gebruikt, tot nieuwe overschotten leiden.

18 Dienaangaande merkt de Commissie op, dat aanzienlijke hoeveelheden koemelk worden gebruikt voor de bereiding van kaassoorten die oorspronkelijk uit schapemelk werden bereid. De vraag naar deze kaassoorten is echter zo sterk toegenomen, dat daaraan niet meer alleen met produkten uit schapemelk kan worden voldaan.

19 In voornoemde overwegingen van verordening nr. 1078/77 wordt weliswaar vooral over koemelk gesproken, doch een toenemende produktie van schapemelk kan evenzeer bijdragen tot de vorming van melkoverschotten. Hieruit volgt, dat een uitlegging volgens welke schapemelk niet zou vallen onder het begrip „melk" — tot het niet in de handel brengen waarvan de ontvanger van de betrokken premie zich heeft verbonden — onverenigbaar is met de doelstellingen van het premiestelsel; dat klemt te meer nu een dergelijke uitlegging ertoe zou leiden, dat juist het premiestelsel de omschakeling van een melkveestapel op een melkschapenstapel zou aanmoedigen en daardoor de vorming van nieuwe overschotten zou bevorderen.

20 Gelet op het voorgaande dient de vraag van de nationale rechter aldus te worden beantwoord, dat onder het begrip „melk en zuivelprodukten" in artikel 2, lid 2, sub a, van verordening nr. 1078/77 ook schapemelk en produkten verkregen uit schapemelk vallen.

Kosten

21 De kosten van de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

uitspraak doende op de door het Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen bij beschikking van 16 maart 1984 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Onder het begrip „melk en zuivelprodukten" in artikel 2, lid 2, sub a, van verordening nr. 1078/77 vallen ook schapemelk en produkten verkregen uit schapemelk.

Bosco Koopmans Joliet

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 2 mei 1985.

De griffier
P. Heim

De president van de Eerste kamer
G. Bosco